

ՎԵՐԱԳՆԵՐԸ ԵՐԻՑ ՎԱՐԳԱՊԵՏԱՅՍ ՅԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ.

Հինգ ամսէ մը ի վեր Կոստանդնուպօլսոյ մէջ հոչակեալ եւ արձագանգը մինչեւ հեռաւոր տեղուանք տուած նշանաւոր գործողութիւն մը դարձաւ երից վարդապետացս՝ երբեմն Մխիթարեանց՝ հոռոմեական Եկեղեցւոյն առաջնորդաց իրաւասութենէն ելլելն ու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ գիրկը վերադառնալը : Մենք ի բնէ եւ ի կրթութենէ միշտ փափաքեր էինք օգտակար անձինք ըլլալ մեր Ազգին, բայց մարգարէին գոված յատկութիւնները պանելով հանդերձ, որ կրտսէ. « Մի աղաղակեսցէ եւ մի վիճեսցէ, եւ մի ոք չուիցէ արտաքոյ գրարբառ նորա. զեղեզն շախչախեալ մի բեկցէ, եւ զպատրոյկն առկայծեալ մի շիջուցէ... » սակայն կարելի չեղաւ որ մինչեւ ի սպառ կատարուի փափաքնիս. բեպետ եւ այս տարի ապրիլի վերջերն անգամ ջէինք գիտեր ստուգիլ թէ մեր հայածիջները մինչեւ հոս պիտի քշեն գմեզ, եւ այս կերպով պիտի ընդունին եղեր վերջապէս մեր յետին շնորհակալութիւնները :

Շիտակն ըսելով, գտնուեցան ազգիս մէջ այնպիսի հեռատես եւ անկողմնասէր մարդիկ որ հոռոմեական հայ ժողովրդեան մէջ քանի մը տարուրէն ի վեր պատահած շփոթութիւններուն եւ Վենետկոյ Մխիթարեան միաբանութեան մէջ ծագած տարաձայնութիւններուն նայելով՝ շատ ջգարմացան երից վարդապետացս ըրած վերջին որոշմանը վրայ : Բայց շատ մարդիկ այ եղան, ոչ միայն հոռոմեականաց՝ այլ եւ լուսաւորչականաց մէջ, որ գէթ առջի բերան ջնասկըցան եւ զեռ ջնն հասկըցած այս մեր վերադարձին ինչ ըլլայը. հոռոմեականներ կան որ կարգէ դուրս զարմանք մը կըցուցնեն թէ արդեօք ինչ պատճառէ առաջ եկաւ այս բանս, լուսաւորչականներ այ կան որ կըհարցնեն իրարու տարակուսանօք մը թէ արդեօք այս փոփոխութիւնս ընող վարդապետաց բուն դիտաւորութիւնն ինչ է : Եւ որովհետեւ այսպիսի հարցմունքներ ընելը որչափ որ դիւրին է՝ այնչափ այ դժուար կերեւեալ անոնց որոշ եւ համոզիչ պատասխաններ տալը, հարկ էր որ մենք մեզմէ զիւրացնէինք բարեկամաց այս դժուարութիւնը, որպէս զի Ազգին մտադրութիւնը՝ եթէ կարելի է՝ ասկեց աւելի կարեւոր խորհրդոց եւ գործոց գրազի, եւ յառա-

ջադիմութեան ընթացքին մէջ ամենեւին չկենայ ջղազրի :

Անա այս դիտմամբ համառօտ տետրակ մը հրատարակեցինք օգոստոս ամսոյս վերջերը՝ այսու վերնագրով. « Պատմութիւն եւ պատճառք վերադարձի երից վարդապետացս Հայոց ընդ հովանեաւ Լուսաւորչական սուրբ Աթոռոյ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ : » Յուսանք թէ տետրակին ոճն ու բովանդակութիւնը բաւական ըլլայ հասցընելու գմեզ մեր վախճանին, որ է Ազգիս մէջ մեր գործողութեանը վրայ ո՞ր եւ իցէ կարծիք եւ կասկած ունեցողներուն սիրտը հանգչեցընել, եւ թէ որ գայթակղած մտքեր գտնուին՝ գանոնք ալ մեր կողմանէ բժշկել : Միայն թէ կրփափաքինք նախ՝ որ տետրակը աչքէ անցընողներն այ կիրքն ու պաշարմունքը մէկդի բողուն, որպէս զի ուղիղ մտօք գրածնիս ուղիղ կարդան ու հասկընան. երկրորդ՝ ասոր կրփափաքինք որ Լուսաւորչական եղբարք մեր զգուշանան այն հոռոմեականաց որոգայքներէն որ պիտի ըսեն իրենց թէ *կաթոլիկոսեան հոտ* կայ մեր գրուածքին մէջ. եւ ասոր անժխտելի ապացոյց ըլլայ մերոնց՝ երբ տեսնեն որ նոյն հոռոմեականք իրենց առաջնորդներովը հանդերձ պիտի դատապարտեն մեր խօսքերը իբրեւ մէյմէկ հերետիկոսական նախադասութիւններ :

Այսչափս բաւական համարելով առ այժմ տետրակին նպատակը եւ մեր զայն հրատարակելու ատեն ունեցած դիտաւորութիւննիս յայտնելու համար, միտք ունինք սեպտեմբերի ամսատետրին մէջ ալ քիչ մը աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն մը դնելու Ամբրոսիոս վարդապետին ի Պօլիս ըրած ճանապարհորդութեան, եւ հոն մեր Ազգէն գտած ընդունելութեանը վրայ :

Propriétaire-gérant : A. LACHAT.

Ի ՓՈՒՐԻԶ, Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՎԱԼՏԵՐԻ :